

Motion till riksdagen 2010/11:Ub285

av **Rossana Dinamarca m.fl. (V)**

Arbetsmiljön i förskola, fritidshem och skola

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om hur arbetsmiljön ska förbättras för barn och elever i förskolor och fritidshem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förstärkning av elevinflytandet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en reglering av gruppstorlekar i fritidshem.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lärarutbildning med inriktning mot fritidspedagogik.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot kameraövervakning i skolor under dagtid.

2 Arbetsmiljölagen i förskolor och fritidshem

Arbetsmiljölagen gäller i dag elever i grund- och gymnasieskolor (inklusive förskoleklassen, sameskolan, specialskolan, särskolan och gymnasiesärskolan). Frågan om arbetsmiljölagen även ska omfatta förskolan och fritidshemmen har diskuterats och utretts flera gånger, senast i betänkandet Bättre arbetsmiljöregler I. – Samverkan, utbildning, avtal m.m. (SOU 2006:44). Utredningens slutsats var att det behövs förbättringar av såväl den fysiska som den psykosociala arbetsmiljön i förskolor och fritidshem, men att det skulle kunna ske inom ramen för befintliga institutioner och strukturer, bl.a. genom en förstärkt skollagstiftning och bättre samarbete mellan myndigheter. I direktiven till utredningen ingick emellertid endast att ta ställning till om just ar-

Fel! Okänt namn på

betsmiljölagen skulle föreslås gälla i förskolor och fritidshem. Därför lämnade utredaren inga konkreta förslag till förändring av övrig lagstiftning eller myndigheters regleringsbrev. Och någon sådan avgörande förbättring med avseende på arbetsmiljön i förskolor och fritidshem, vare sig av lagstiftning eller av myndigheternas uppgifter och skyldigheter, har ännu inte genomförts trots att en ny skollag snart träder i kraft. Regeringen bör därför återkomma med förslag om hur arbetsmiljön för barn och elever i förskolor och fritidshem ska förbättras. Detta ska riksdagen begära.

3 Inspektioner av arbetsmiljön i skolan

De senaste fem åren har antalet arbetsmiljöinspektioner i för-, grund- och gymnasieskolor minskat mycket kraftigt; i grundskolan med 75 procent, i gymnasieskolan med 70 procent och i förskolan med 40 procent. Orsaken är att anslagen till Arbetsmiljöverket har minskat med 115 miljoner kronor sedan 2006 och att antalet inspektörer är ungefär 100 färre. Visserligen har Skolinspektionen fått ökade anslag till sina inspektioner, men dessa innefattar inte arbetsmiljön. Stefan Hult, branschsamordnare i skolfrågor, på Arbetsmiljöverket sade till Sveriges radios Ekot den 26 september att frånvaron av en systematisk tillsyn har gjort att Arbetsmiljöverket inte kan redogöra för hur arbetsmiljön ser ut för de totalt 1,5 miljoner elever som går i den svenska skolan.

Vänsterpartiet vill förstärka arbetet för att förbättra arbetsmiljön och föreslår tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet i en särskild motion att anslagen till Arbetsmiljöverket, bl.a. till fler inspektioner, bör öka.

4 Elevinflytande

Mer makt och inflytande för eleverna i skolan är också ett verktyg för att skapa en bra studie- och arbetsmiljö. Skolan ska därför främja demokratiska arbetssätt där elever, personal och föräldrar är delaktiga och har inflytande över såväl formella beslut som den vardagliga verksamheten. Att kunna påverka sin situation är en betydande faktor för hälsa och inlärning. Elevinflytandet handlar inte bara om sociala frågor utan har även anknytning till undervisningens organisering, såsom diskussioner om förbättrad samordning av provperioder och en jämn arbetsbelastning för eleverna under läsåret, innehåll i temaveckor och inte minst trygghetsarbete och ordningsregler.

Arbetsmiljöfrågor, värdegrunder och eventuella regler för samvaron på skolan ska diskuteras aktivt. Företrädare för elever ska inte bara vara delaktiga i framtagandet av sådana regler utan även i besluten om desamma.

Såväl elevrepresentanter som elevskyddsombud ska ha rätt till utbildning samt kompensatoriskt stöd för den undervisning de gått miste om under sin utbildning. Skolan ska också vara skyldig att tillhandahålla de lokaler och den

utrustning som behövs för att elever och elevrepresentanter ska kunna hålla de möten och andra sammankomster som krävs för att utöva det inflytande man har rätt till.

Vi menar att det ska vara möjligt att inrätta lokala styrelser för gymnasieskolor där elevrepresentanterna är i majoritet. Där detta tillämpats på försök har det fallit väl ut och det saknas skäl för staten att förbjuda detta mot huvudmannens uttryckliga vilja.

Ökat inflytande handlar inte bara om en rättighet att få påverka sitt dagliga arbete utan i lika hög grad om en skyldighet att ta ansvar för sitt eget lärande. Elevernas rätt till reellt inflytande över sin utbildning och arbetsmiljö bör förtydligas i skollagen i enlighet med vad som anförs ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Personaltäthet och gruppstorlekar

Det dagliga ansvaret för barns hälsa och säkerhet i skolan vilar på de anställda. För att de ska kunna ta det ansvaret måste det finnas fler anställda. Det är en av anledningarna till att vi vill höja personaltätheten i både förskolan och skolan. Mest akut är situationen på fritidshemmen. Sedan Jan Björklund tillträdde som utbildningsminister har den genomsnittliga gruppstorleken ökat med sex barn (från 30,6 till 36,7). Det motsvarar en nedskärning med 20 procent. Någon meningsfull verksamhet går inte att genomföra utan det handlar om förvaring när varje anställd ska ha ständig koll på fler än tjugo barn. I bästa fall kan personalen hålla tillräcklig uppsikt så att barnen inte råkar ut för skador. Givetvis kommer barnens hälsa att påverkas negativt på längre sikt. Vänsterpartiet har tidigare föreslagit att det ska införas ett maxtak för gruppstorlekar på 20 elever och 2 pedagoger. Det bör tillsättas en utredning som får till uppgift att lämna förslag på hur det ska kunna genomföras i praktiken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

De som arbetar på fritidshemmen ska vara behöriga. Eftersom fritidspedagogerna tar ett allt större ansvar för elevernas kunskapsutveckling är det naturligt att de också får en utbildning som gör att de kan ta detta ansvar. Lärarutbildningen med inriktning mot fritidspedagogik kan inte bli kortare, som regeringen vill, utan det mesta talar för att den i stället måste förlängas och ge en examen på avancerad nivå. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5.1 Kameraövervakning av barn och elever

I stället för att se till att bemanna skolorna väljer många skolor andra lösningar för att motverka våld och skadegörelse m.m. Ett av de vanligaste tekniska hjälpmedlen är kameraövervakning. Enligt Datainspektionens bedömning har denna typ av övervakning ökat med 150 procent i den svenska skolan mellan 2005 och 2008. Vid tidigare inspektioner har skolorna varit väldigt dåliga på

Fel! Okänt namn på

att följa de regler som gäller för kameraövervakning och samtliga inspekterade skolor har fått rådet av Datainspektionen att sluta filma under skoltid.

Kameraövervakning kan visserligen skapa en känsla av trygghet, men för många innebär den ständiga övervakningen ett intrång i den personliga integriteten. För dem leder övervakningen till en försämrad arbetsmiljö. För Vänsterpartiet är det självklart att barn och unga har lika stor rätt till sin integritet som vuxna. Unga människor behöver t.o.m. ett starkare skydd eftersom de inte har samma möjligheter att föra sin talan som vuxna. Det finns dessutom andra metoder för att skapa trygghet i skolan. Därför ska kameraövervakning på skolor förbjudas under dagtid. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 22 oktober 2010

Rossana Dinamarca (V)

Ulla Andersson (V)

Christina Höj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)